

Suomesta ydinvoimapuisto?

Kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Katainen ehdotti että Suomeen rakennettaisiin niin paljon ydinvoimaa, että ydinsähköstä voitaisiin tehdä vientituote. Keskustelun avaus ilmeisesti tähtäsi tulevaisuuteen, sillä nykyhallitus tuskin lähtee uusia lupia enää antamaan.

Ydinvoimaan liittyy useita hankalia piirteitä: pienen todennäköisyyden mahdollisuus valtavan mittaluokan onnettomuuksiin, ja korkea-aktiivisen jätteen jälkihoito. Näistä jälkimmäinen edellyttää sekä vakaata peruskalliota että vakaata poliittista ja sotilaallista tilannetta melkoisten aikajaksojen yli. Jos ajatellaan, millainen Suomi oli parituhatta vuotta sitten, niin on tietysti mahdotonta sanoa, millainen tilanne on tuhannen vuoden päästä, mikä on vielä varsin lyhyt aika ydinjätteen aikaskaalassa.

Omasta mielestäni mahdollisiin onnettomuuksiin liittyy kuitenkin ydinvoiman hankalimmat piirteet. Vakava onnettomuus voisi tehdä isosta osasta Etelä-Suomea asuinkelvottoman. Tämänkaltaista onnettomuutta ei varmastikaan kukaan voi hyväksyä. Mikäli seurausta ei voi hyväksyä, mikä tahansa nollasta poikkeava todennäköisyys pitäisi olla riittävä sille, ettei riskiä voi ottaa. Ilmeisesti poliitikot pitävät onnettomuutta hyväksyttävänä, koska lupia annetaan.

Mahdollisuus vakavalle onnettomuudelle on aiheuttanut myös sen, ettei mikään yksityinen vakuutusyhtiö voi antaa vakuutusta joka kattaisi kaikki vahingot. Normaalistihan vakuutusyhtiöt hoitavat ison mittaluokan riskit ottamalla jälleenvakuutuksia, joilla vakuutusyhtiöt jakavat riskejä keskenään. Jos riski on liian iso, kukaan ei huoli jälleenvakuutusta. Liian isoa riskiä ei voi ottaa senkään takia, ettei kukaan halua omistaa vakuutusyhtiötä, jos sen omistamiseen liittyy liian suuria riskejä. Tällöin osakkeen arvo laskisi riskin mukaisesti.

Valtio on hoitanut tämän ongelman ydinvastuullailla ottamalla vastuun suurista vahingoista. Itse yritys, omalla vakuutuksellaan, vastaa Suomessa vahingoista vain noin 200 miljoonaan euroon. Tästä ylimenevän vahingon korvaa valtio, eli me veronmaksajat jotka valtion laskut maksamme. On helppo kuvitella että missä tahansa vähänkin vakavammissa onnettomuudessa vahingot menevät tämän summan yli.

Ydinvoimaa tuottava yritys saa siis valtavan tulonsiirron meiltä veronmaksajilta alennettujen vakuutusmaksujen muodossa. Me kannamme riskiä, koska vakuuttaminen olisi liian kallista. Kyse ei ole mistään pikkusummasta, sillä täysimääräinen vakuuttaminen olisi ilmeisesti niin kallista ettei ydinvoima olisi enää kannattavaa. Me kaikki veronmaksajat osallistumme siis ydinvoimayhtiöiden johtajien bonuspalkkioiden maksamiseen tukemalla yrityksen tasetta ilmaisen vakuutuksen muodossa.

Mikäli laajamittainen onnettomuus tapahtuu, vahingot koostuvat mm. asuinkelvottomiksi menevistä alueista. Me suomalaiset veronmaksajat olemme vastuussa myös muiden maiden kansalaisille mikäli suomalainen onnettomuus aiheuttaisi näissä maissa taloudellisia vahinkoja eikä yrityksen oma vakuutus niitä kattaisi. Tämä on hoidettu kansainvälisillä sopimuksilla.

Tätä taustaa vasten on pohdittava, mitä poliitikot oikeastaan haluavat mikäli ydinsähköstä tehtäisiin vientituote. Oman sähköntarpeemme tyydyttäminen voi vielä jotenkin olla moraalisesti mahdollista, mutta mahdottomaksi ongelma menee, jos me kannamme riskiä jotta jonkun muun maan ihmiset saisivat edullista sähköä ja sitä vievät yritykset vientituloja. Näin rajusti tuetun taloudellisen toiminnan laajentaminen on eettisesti vaikea ongelma. Itse en näe sitä lainkaan mahdolliseksi.

Ongelma saattaa olla vaikea ymmärtää sen takia, että eurot vaihtavat oikeasti omistajaa vasta sitten kun onnettomuus tapahtuu. Pelkkä riski on kuitenkin olemassa oleva asia: me kaikki haluamme vakuuttaa oman talomme, sillä sen arvon menettäminen on onnettomuus jota ei voi hyväksyä. Samalla tavalla meidän tulisi ajatella omia riskejämme myös ydinvoiman tapauksessa, sillä olemme valtion "osakkeenomistajia", halusimme taikka emme. Onnettomuuden tapahtuessa Suomen kansalaisuus ei tosin taida olla kovin haluttua.

SAKARI KUIKKA

Kirjoittaja on Merikotkassa työskentelevä kalastusbiologian professori.